

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: pasts@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

09.06.2021 Nr. 1-24/2553

*Par valsts nenodrošināta tulka palīdzību
ārvalsts pilsonim administratīvās lietas
izskatīšanā iestādē*

Tieslietu ministrijā saņemts [...] iesniegums, kurā lūgts skaidrojums par tulka nodrošināšanu ārvalsts pilsonim administratīvā pārkāpuma procesā.

Informējam, ka atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei Tieslietu ministrijai nav tiesību veikt administratīvā pārkāpuma procesu, sniegt juridiskas konsultācijas, veikt normatīvo aktu oficiālu interpretāciju (tiesību normu satura un jēgas noskaidrošanu) vai sniegt personām un institūcijām saistošus skaidrojumus vai atzinumus par tiesību normu piemērošanu. Tieslietu ministrija kā administratīvās atbildības sistēmas politikas izstrādātāja var vienīgi sniegt vispārīgu un nesaistošu viedokli par iesniegumā minētajiem jautājumiem, nevērtējot konkrētās lietas apstākļus, personu rīcības un lēmumu pamatotību vai tiesiskumu.

Iesniegumā minētos jautājumus Tieslietu ministrija vērtē atbilstoši tiesībām uz tulka palīdzību administratīvā pārkāpuma procesā saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma (turpmāk – AAL) regulējumu (stājās spēkā 2020. gada 1. jūlijā). Lai arī iesniegumā minēts administratīvais akts par ceļu satiksmes negadījumu, iestādes faktiskā rīcība un administratīvais process, no iesniegumā minētās informācijas par ceļu satiksmes negadījumu secināms, ka šajā gadījumā visticamāk ir bijis administratīvā pārkāpuma process.

Saskaņā ar AAL 35. panta otro daļu pie administratīvās atbildības saucamajai personai, sodītajai personai, cietušajam, aizskartajam mantas īpašniekam, kā arī lieciniekam tiek nodrošināta iespēja administratīvā pārkāpuma procesā lietot valodu, kurā viņš spēj sazināties, kā arī bez atlīdzības izmantot tulka palīdzību. Tulkojuma nepieciešamību izvērtē un tulka piedalīšanos nodrošina amatpersona, augstāka amatpersona vai tiesa.

Šādas tiesības izriet no personas tiesībām uz aizstāvību un tiesībām uz taisnīgu tiesu kopumā (Latvijas Republikas Satversmes 92. pants). Arī Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā ir noteiktas personas, kas tiek apsūdzēta noziedzīgā nodarījumā, tiesības tikt nekavējoties, viņai saprotamā valodā un detalizēti, informētai par viņai izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu, kā arī tiesības uz bezmaksas tulka pakalpojumiem, ja viņa nesaprot tiesā lietoto valodu vai nerunā tajā. Šīs konvencijas 6. pants ir attiecināms arī uz administratīvajiem pārkāpumiem Latvijas tiesību sistēmas izpratnē.

Ievērojot to, ka administratīvā pārkāpuma procesā var būt iesaistītas personas, kuras vispār neprot latviešu valodu vai neprot tādā līmenī, lai spētu pilnībā saprast administratīvā pārkāpuma procesā notiekošo, AAL paredz tiesības lietot valodu, kurā persona spēj sazināties. Šāds regulējums nepieciešams, lai pie administratīvās atbildības saucamā persona, sodītā persona, cietušais vai aizskartais mantas īpašnieks spētu realizēt savu interešu aizstāvību administratīvā

pārkāpuma procesā. Savukārt lieciniekam šādas tiesības nepieciešamas, lai tas spētu pilnībā sniegt liecības, saprast un atbildēt uz procesa dalībnieku jautājumiem. Amatspersona, augstāka amatpersona vai tiesa attiecīgi izvērtē personas spējas sazināties noteiktā valodā un, ja nepieciešams, nodrošina bezmaksas tulkojumu un tulka palīdzību (*Armagona S. 5. nodaļa. Administratīvā pārkāpuma procesa pamatprincipi. Skaidrojumi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 171. lpp.*). Šajā gadījumā noteicošā nav personas valstspiederība vai citi formāli apstākļi, bet gan tas, vai persona faktiski spēj pietiekamā līmenī sazināties valodā, kurā notiek process.

Tulkojums nodrošināms ne tikai gadījumos, kad persona tieši pieprasa tulkojumu, bet arī tad, ja no lietas apstākļiem ir redzams, ka persona nespēj pienācīgi sazināties valodā, kurā tiek veikts process, vai valodā, par kuru persona ir apgalvojusi, ka to saprot. Amatspersonai ir pienākums pārliecināties, vai attiecīgā valoda ir izmantojama tulkojumam (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 28. augusta sprieduma lietā Vizgirda v. Slovenia (pieteikums Nr. 59868/08) 81. §*). Turklāt amatpersonas, kas veic administratīvā pārkāpuma procesu, pienākums neaprobežojas ar formālu tulka nodrošināšanu, amatpersonai zināmā mērā ir jākontrolē arī tulkojuma kvalitāte (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 28. augusta sprieduma lietā Vizgirda v. Slovenia (pieteikums Nr. 59868/08) 79. §*).

AAL noteic pienākumu amatpersonai, augstākai amatpersonai un tiesai izvērtēt, vai personas, kas piedalās administratīvā pārkāpuma procesā, saprot latviešu valodu. Šeit ir jāņem vērā procesā lietoto terminu specifika, ko persona, kas lieto latviešu valodu tikai atsevišķās ikdienas situācijās, varētu nesaprast. Ja saziņā ar personu (piemēram, uzrunājot personu pārkāpuma izdarīšanas vietā vai sazinoties ar personu procesa laikā) tiek konstatēts, ka tā nezina latviešu valodu vai arī nepārvalda tādā līmenī, lai spētu saprast un lietot to administratīvā pārkāpuma procesā, amatspersona, augstāka amatpersona vai tiesa piedāvā personai tulka palīdzību vai, ja attiecīgo valodu pārzina pati amatspersona vai kāds no tās kolēģiem, tad iestāde pati var nodrošināt tulkojumu. Ja persona nebūs sapratusi procesa valodu un spējusi pilnvērtīgi realizēt tiesības uz aizstāvību, tad tas ir atzīstams par tādu procesuālo pārkāpumu, kas var būt par pamatu nolēmuma atcelšanai. Tomēr AAL neparedz personas tiesības jebkurā gadījumā pieprasīt tulku. Tikai amatspersona, augstāka amatpersona un tiesa ir tiesīgas izvērtēt katru gadījumu atsevišķi un lemt par tulka pieaicināšanu (*Armagona S. 5. nodaļa. Administratīvā pārkāpuma procesa pamatprincipi. Skaidrojumi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 174. lpp.*).

Tiesības lietot valodu, kurā persona spēj sazināties, kā arī bez atlīdzības izmantot tulka palīdzību, rodas brīdī, kad persona iegūst kādu no iepriekš minētajiem statusiem (pie administratīvās atbildības saucamā persona, sodītā persona, cietušais, aizskartais mantas īpašnieks, liecinieks) administratīvā pārkāpuma procesā. Piemēram, ja par personas izdarītu administratīvo pārkāpumu ir uzsākts administratīvā pārkāpuma process un tai attiecīgi tiek piešķirts pie administratīvās atbildības saucamās personas statuss, tai nekavējoties (t. i., bez neattaisnotas kavēšanās) ir tiesības uz tulkojumu. Tomēr, ja pirms tulkojuma nodrošināšanas paiet kāds laikposms, nebūtu jāuzskata, ka ir pārkāpta prasība par tulkojuma tūlītēju nodrošināšanu, ja vien minētais laikposms ir pieņemams konkrētajos apstākļos (*sal. sk. Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra direktīvas 2010/64/ES par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā 18. apsvērumu*).

Tādējādi tulkojuma nodrošināšana konkrētajā situācijā ir amatpersonas, kas veic administratīvā pārkāpuma procesu, pienākums. Laiks, kādā nodrošināms tulkojums, var būt atkarīgs no lietas apstākļiem, tostarp personas tiesas iesaistes procesuālajā darbībā.

AAL 35. pants aptver visu administratīvā pārkāpuma procesu un ir piemērojams visās procesuālajās darbībās (*Armagona S. 5. nodaļa. Administratīvā pārkāpuma procesa pamatprincipi. Skaidrojumi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās*

atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 172. lpp.). Tiesības uz tulka palīdzību attiecas uz visiem dokumentiem, paskaidrojumiem vai citiem paziņojumiem procesā, kas personai būtu jāsaprot, lai viņa varētu baudīt (realizēt) tiesības uz taisnīgu tiesu (Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1978. gada 28. novembra sprieduma lietā Luedicke, Belkacem and Koç v. Germany (pieteikums Nr. 6210/73; 6877/75; 7132/75) 48. §). Minētais nenozīmē, ka katrā gadījumā nodrošināms rakstveida tulkojums. Izvērtējot konkrētās lietas apstākļus un personas viedokli, rakstveidā varētu būt tulkojami tie dokumenti, kuri ir būtiski, lai nodrošinātu personai iespēju īstenot tiesības uz aizstāvību (piemēram, lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu, lēmums par soda piemērošanu). Arī atbilstošākā tulkojuma veida izvēle katrā konkrētajā situācijā ir amatpersonas, kas veic administratīvā pārkāpuma procesu, pienākums.

Ja persona ir piedalījusies procesuālajā darbībā, tostarp sniegusi paskaidrojumus, parakstījusi procesuālu dokumentu vai citādi paudusi lietā nozīmīgu viedokli un nebūs sapratusi procesa valodu un tādējādi nebūs spējusi pilnvērtīgi realizēt tiesības uz aizstāvību, tad tas var tikt atzīts par būtisku procesuālo pārkāpumu, kas var būt par pamatu nolēmuma atcelšanai. Tomēr iespējamie pārkāpumi ir jāvērtē katrā konkrētajā gadījumā. Ja arī atsevišķā procesuālā darbībā būtu pieļauts tiesību uz tulkojumu pārkāpums, tas nenozīmē, ka arī lēmums administratīvā pārkāpuma lietā uzreiz būs prettiesisks.

Valsts sekretāra vietniece
tiesību politikas jautājumos

Laila Medina